

Det gäller en av fyra – Om barn och ungas utsatthet för sexuella övergrepp och sexuell exploatering

Barnrättsdagarna, Karlstad 18-19 april 2023

Åsa Landberg, psykolog, doktorand
Carl Göran Svedin, affilierad professor
Marie Cederschiöld Högskola, Stockholm

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

Vår studie

- Anonym enkät till 3 282 elever i årskurs 3 i gymnasiet
- Uppföljning av tidigare studier från 2004, 2009 och 2014
- Centrala frågor har behållits för att möjliggöra jämförelser, även nya frågeområden har lagts till

Anonyma enkäter - ett sätt att mäta hur vanligt utsatthet är

FIGUR 1. *Förekomst av sexuella övergrepp mot barn. Olika vägar att mäta, en schematisk bild.*

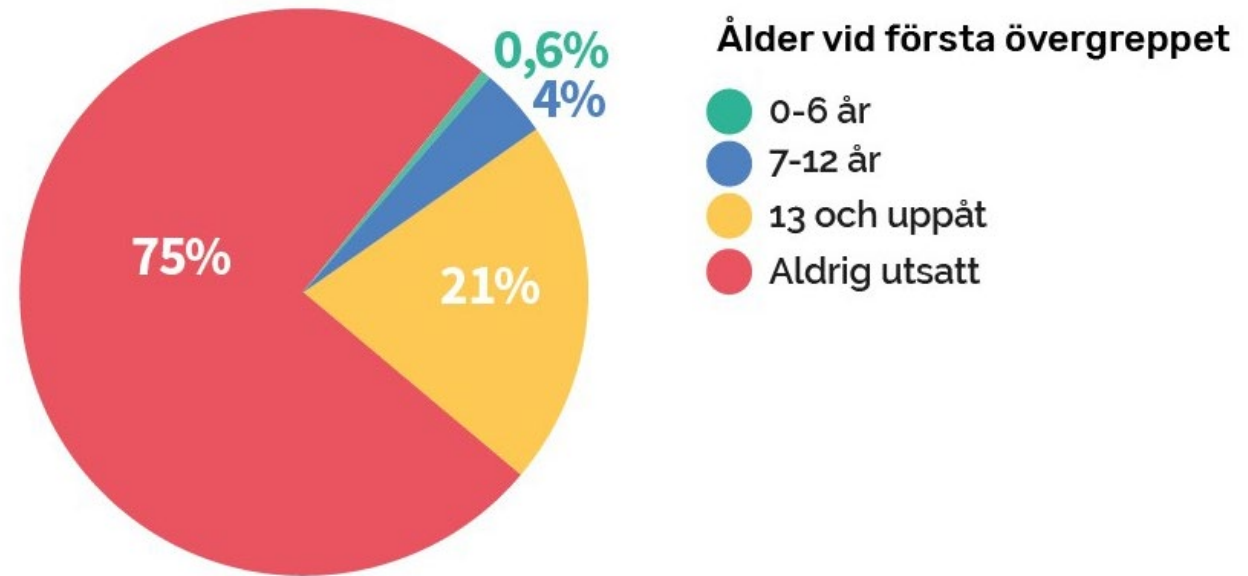

3284 elever i gymnasiet fick frågan

***Det händer att människor övertalas,
pressas eller tvingas till sexuella
handlingar som de inte kan värja sig
mot. Har du varit utsatt för något av
följande mot din vilja?***

Hur gamla var eleverna när de utsattes första gången?

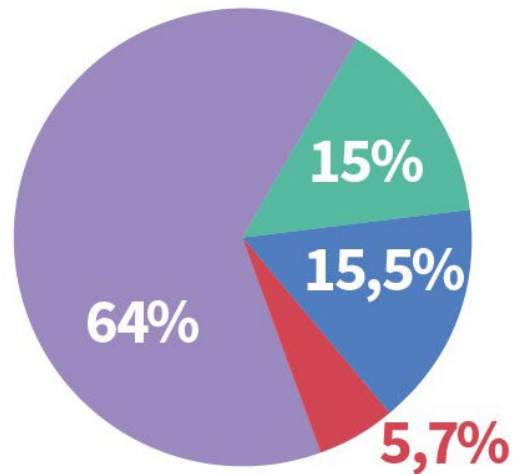

FIGUR 4. Baserat på 3242 svar.

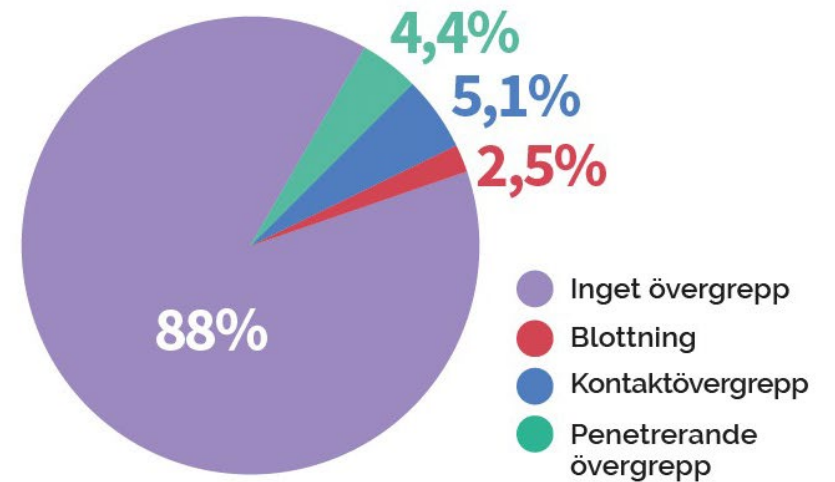
Hur vanligt är det med sexuella övergrepp mot barn?

Flickors utsatthet för sexuella övergrepp

FIGUR 2. Baserat på 1 804 svar.

Pojkars utsatthet för sexuella övergrepp

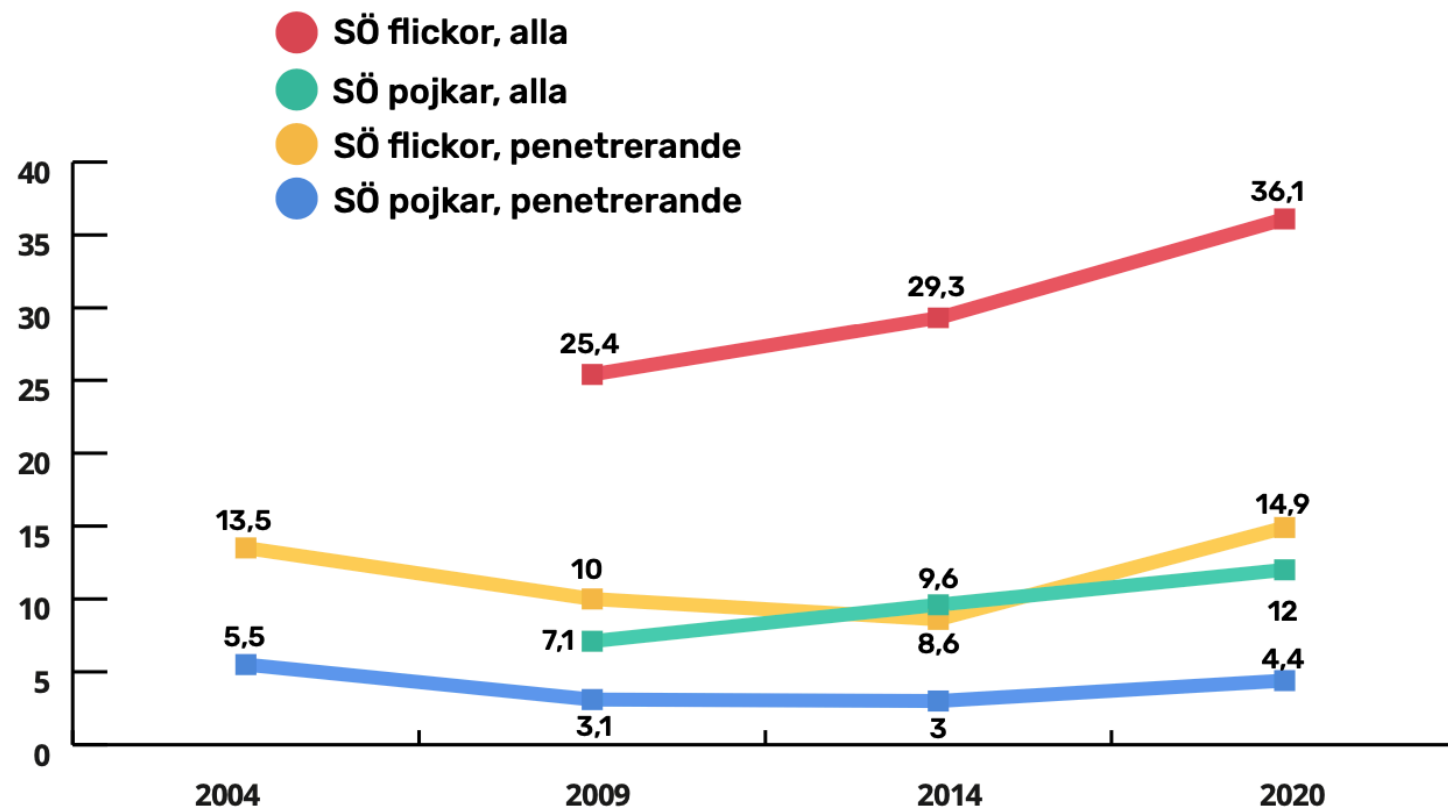

FIGUR 3. Baserat på 1 452 svar.

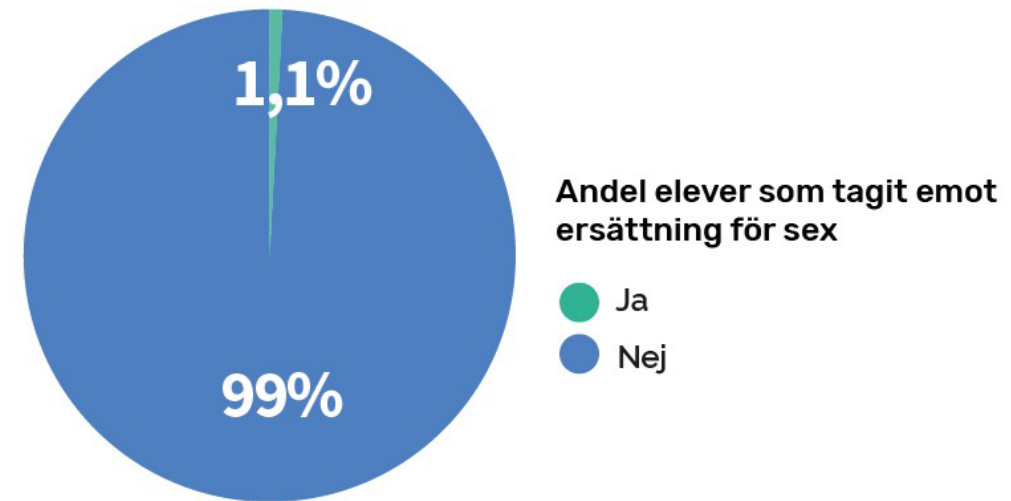
Sexuella övergrepp över tid 2004- 2020/21

Sexuella övergrepp

Hur vanligt är det att barn tar emot ersättning för sex?

- Vi har ställt frågan: *Har du någon gång sålt sexuella tjänster?* till 3256 gymnasieelever
- Sammanlagt 37 elever (1,1 %) svarade ja
- Genomsnittsåldern för det första tillfället de fått ersättning för sex var 15,7 år

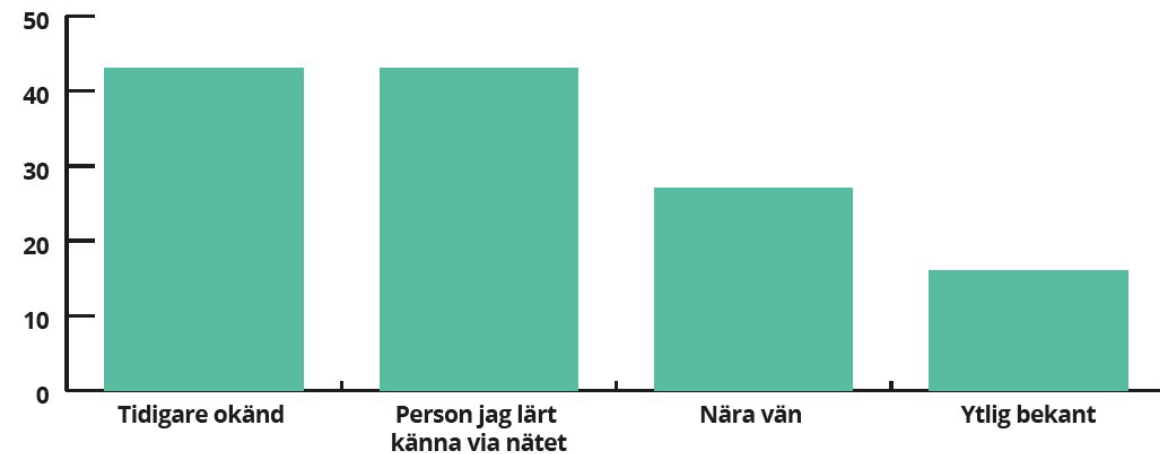
FIGUR 11. Baserat på 3256 svar.

Vilka var sexköparna?

- Köparna var oftast personer i åldern mellan 15 till 25 år
- 84% var män
- När sexköparen var en kvinna/flicka hade de nästan alltid utnyttjat en pojke

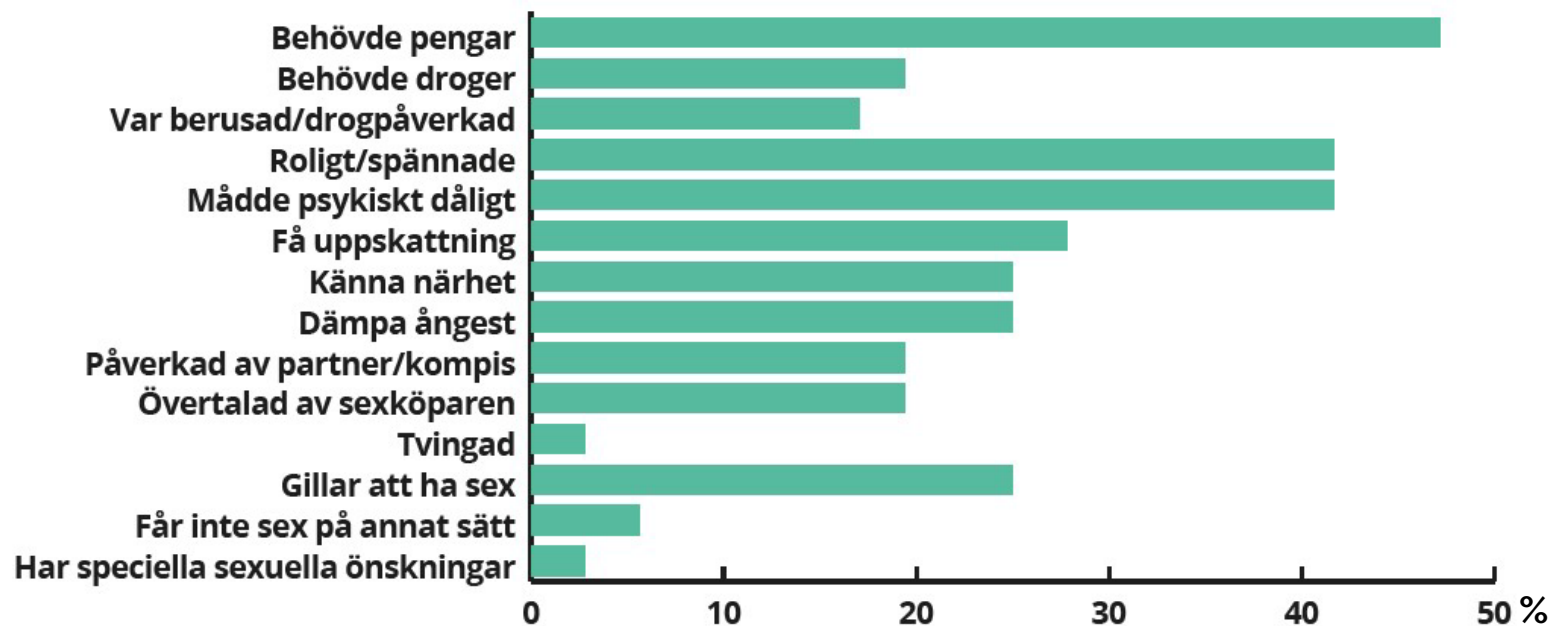
Relation till de personer som elever sålt sex till

FIGUR 12. Baserat på 37 svar.

Vad berättar de själva om varför de tagit emot ersättning för sex?

FIGUR 13. Baserat på 36 svar.

Pressats till sex på nätet

- Av de 233 ungdomar som haft sex på nätet svarade 64 att de känt sig övertalade, pressade eller tvingade.
- Det fanns ett samband mellan övergrepp på och utanför nätet

Hur vanligt var det att vuxna kontaktat barn i sexuellt syfte på nätet?

Andel som kontaktats av vuxna i sexuellt syfte:

Flickor	38%
Pojkar	11%
Könsindelningen passar inte	44%

Andel unga som skadat sig med sex

- De flesta som skadat sig med sex hade också annat självskadebeteende (**82%** av flickorna och **71%** av pojkarna).
- De flesta hade också utsatts för sexuella övergrepp (**82%** av flickorna och **55%** av pojkarna).

Andel som skadat sig med sex:

Flickor	8,8%
Pojkar	2,1%

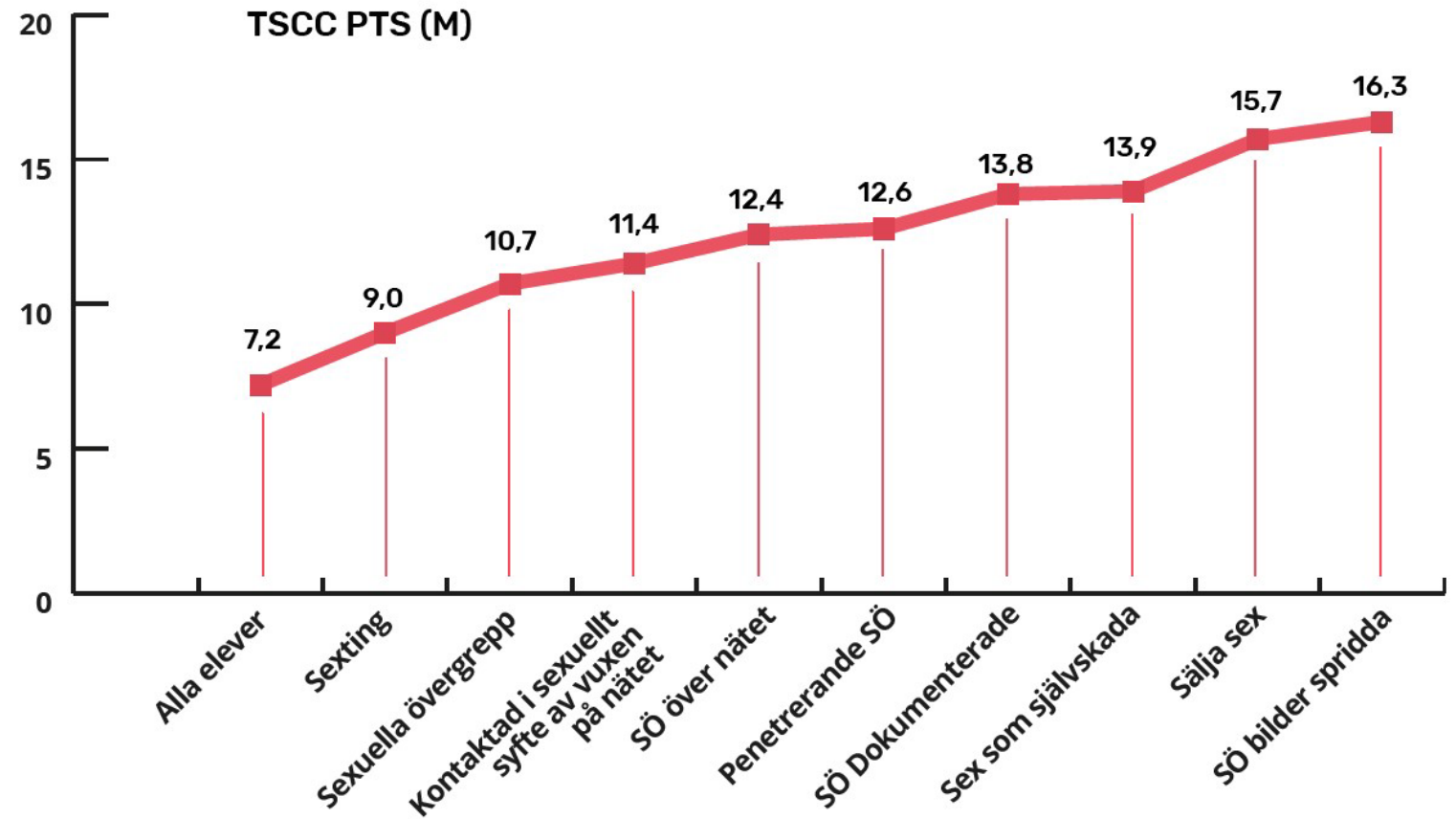

Sambandet mellan sexuell utsatthet och psykisk hälsa

- De elever som utsatts för sexuella övergrepp hade mer symtom på ångest, depression, ilska, posttraumatisk stress, dissociation och sexuella bekymmer.
- De hade också mer av så kallade kritiska symptom, som är sådana som kräver en fortsatt klinisk utredning om man har kontakt med vården (t.ex. självskadebeteende eller önskan att ta livet av sig).

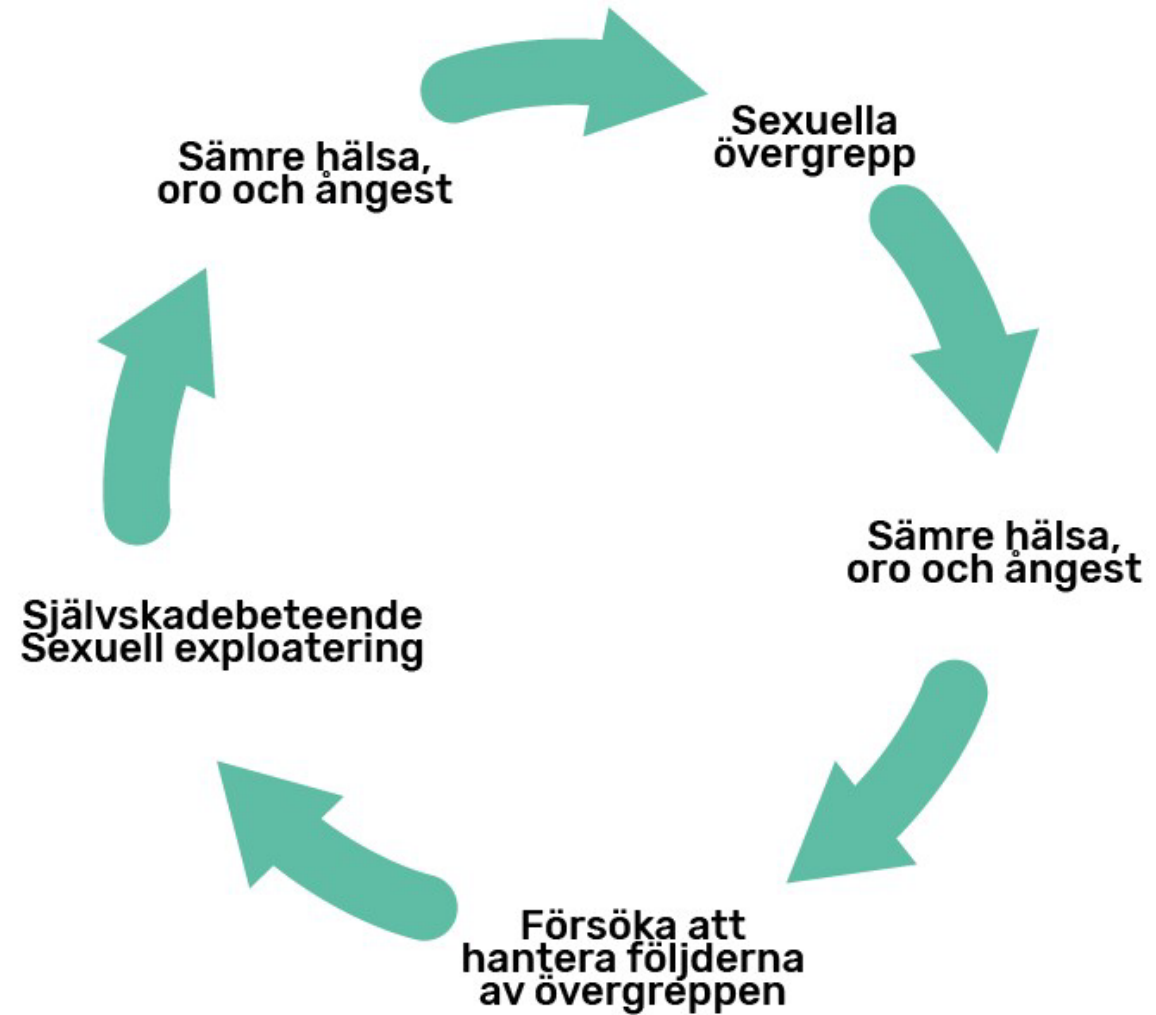
Måendet bland de som utsatts

FIGUR 16. Poäng på skalan för posttraumatisk stress (PTS) i TSSC för olika grupper av elever. Ju högre poäng desto sämre mår de.

En ond cirkel

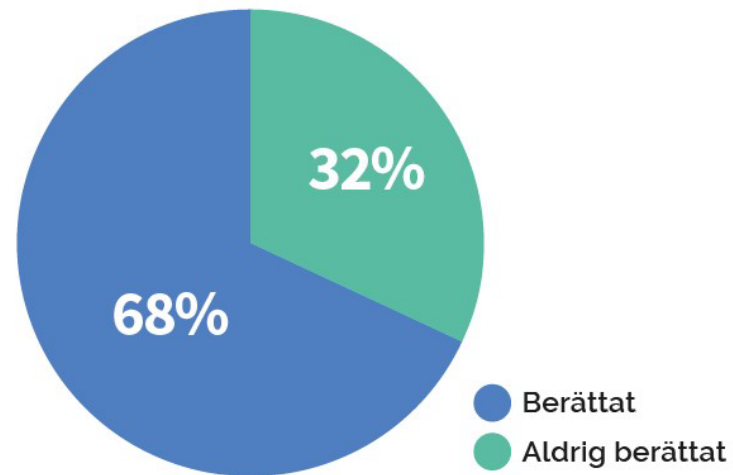

FIGUR 19. *En ond cirkel.*

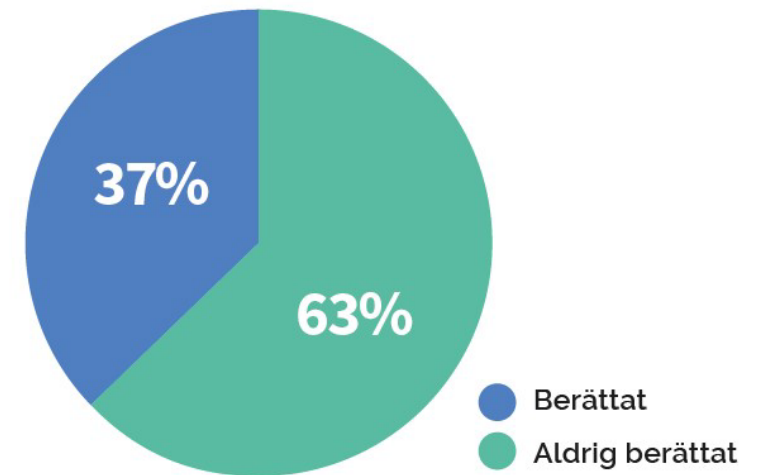
Hur stor andel berättade för någon?

Andel flickor som berättat om övergrepp

FIGUR 5. Baserat på 652 svar.

Andel pojkar som berättat om övergrepp

FIGUR 6. Baserat på 174 svar.

Vem berättade de för?

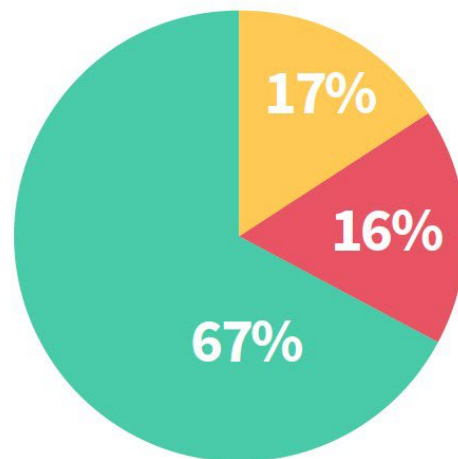

FIGUR 18. Vem känner till övergreppen? Schematisk bild.

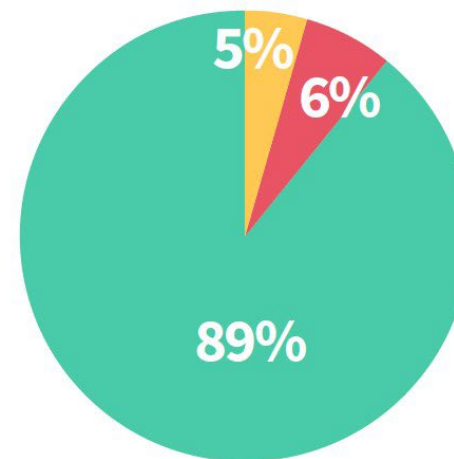
Hur många har sökt stöd eller hjälp av professionella?

Professionellt stöd efter övergrepp, flickor

FIGUR 9. Baserat på 653 svar.

Professionellt stöd efter övergrepp, pojkar

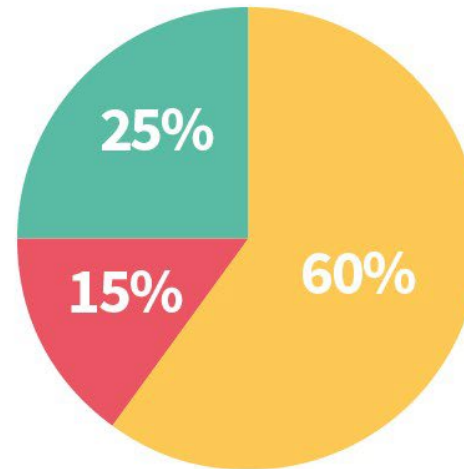
FIGUR 10. Baserat på 174 svar.

- Jag behövde ingen hjälp
- Jag behövde hjälp men sökte inte
- Sökt hjälp

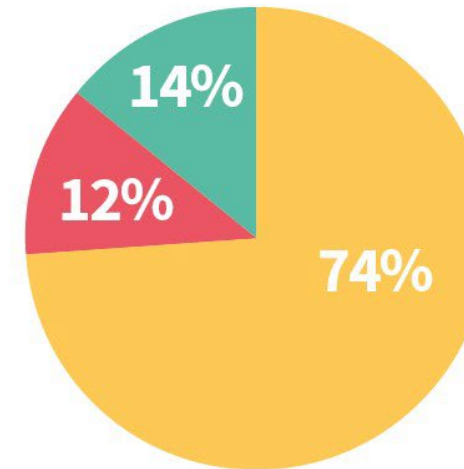
Vad hände efter att de berättat om övergreppen?

Andel elever som önskar att de berättat tidigare

FIGUR 7. Baserat på 514 svar.

Andel elever som ångrar att de berättat

FIGUR 8. Baserat på 514 svar.

- Stämmer
- Varken eller/vet inte
- Stämmer inte

Upplevelse av kontakten med olika myndigheter efter att ha sökt hjälp/stöd

14 % av alla utsatta elever hade sökt stöd – men långt ifrån alla var nöjda med kontakterna!

Andel elever som var nöjda med kontakten:

Privat psykolog/psykoterapeut	60%
Ungdomsmottagning	58%
BUP	51%
Skolhälsovård	47%
Polis	35%
Socialtjänst	20%

Slutsatser från undersökningen

Fakta från rapporten
Det gäller en av fyra

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

Förändringar över tid

- Fler elever säger att de utsatts för sexuella övergrepp än för fyra år sedan – då var det en av fem
- Ökningen gäller främst flickor - drygt var tredje flicka uppgav att hon hade varit utsatt för ett sexuellt övergrepp under sin uppväxt

Mörkertal och bristande stöd

- 32% av flickor och 63% av pojkar har inte berättat för någon alls
- De flesta som berättat har känt sig lyssnade på, men alltför många har blivit ifrågasatta, utsatta för ryktesspridning eller hotade
- 17% av flickorna och 5 % av pojkarna har sökt stöd. Det är knappt hälften av de som tyckte att de behövde stöd
- Ungefär hälften av de som fått professionellt stöd är missnöjda

En rad andra försämringar

- Vanligare att unga skickat avklädda bilder eller filmer på sig själva via nätet
- Fler unga som haft sex via nätet hade känt sig pressade eller tvingade
- Fler unga har skadat sig med sex
- En markant ökning av självskadebeteende
- Eleverna skattade över lag sin psykiska hälsa sämre
- Försämringarna rör i hög utsträckning flickor

Några särskilt sårbara grupper för utsatthet och ohälsa

- Kön
- Sexuell läggning
- Funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom
- Dubbel utsatthet

Vägen framåt

- Sexuella övergrepp och annan utsatthet behöver förebyggas!
 - Särskilt sårbara grupper behöver uppmärksammas
 - Information såväl till barn och unga som till vuxna en viktig del
 - Skolan har en viktig roll
- Det professionella stödet behöver bli bättre!
 - Lättillgängligt stöd!
 - Utvecklingsarbete med hjälp av barn och unga!
 - Samverkan för att undvika att barn och unga hamnar mellan stolar och för att uppmärksamma den totala utsattheten

Lyssna, stötta och slå larm!

- Om du misstänker att ett barn far illa: Kontakta socialtjänsten!
- Om du upptäcker övergrepp som pågår eller om barn är i akut fara: Ring 112!
- Vill du anmäla ett brott till polisen: Ring 114 14 eller sök upp en polisstation!

Alla barn har rätt till en uppväxt fri från våld!

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset